

EUROPOS PILIEČIŲ FORUMAS

Energijos vartojimo efektyvumo klausimais

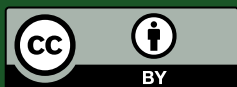

Rankraštis parengtas 2024 m. spalio mėn.

Šiame dokumente pateikiama nuomonė negali būti laikoma oficialia Europos Komisijos pozicija.

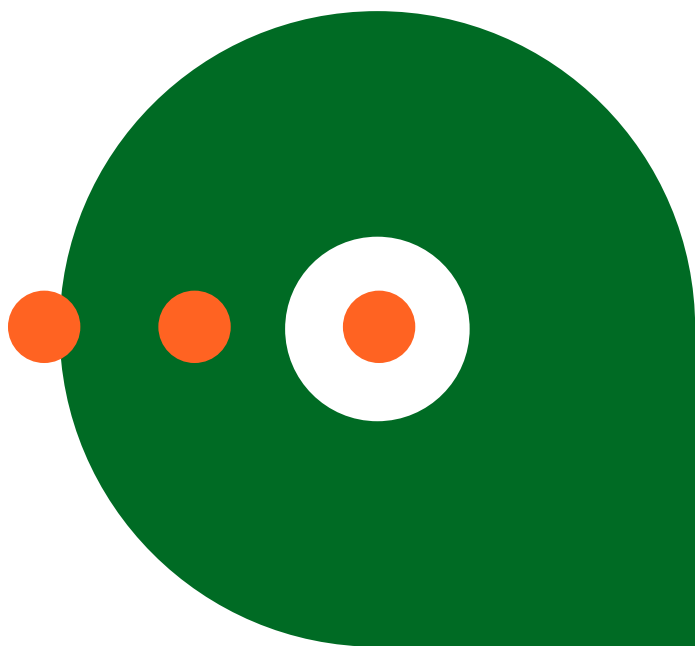
Liuksemburgas: Europos Sąjungos leidinių biuras, 2024.

© Europos Sąjunga, 2024.

Komisijos pakartotinio naudojimo politika įgyvendinama 2011 m. gruodžio 12 d. Komisijos sprendimu 2011/833/ES dėl pakartotinio Komisijos dokumentų naudojimo (OL L 330, 2011 12 14, p. 39, ELI: <http://data.europa.eu/eli/dec/2011/833/oj>). Jeigu nenurodyta kitaip, šį dokumentą leidžiama pakartotinai naudoti pagal „Creative Commons Attribution 4.0 International“ (CC BY 4.0) licenciją (<https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/>). Tai reiškia, kad pakartotinis naudojimas leidžiamas, jeigu tinkamai nurodoma autorystė ir visi pakeitimai.

Print	ISBN 978-92-68-21098-7	doi:10.2775/7195688	NA-01-24-005-LT-C
PDF	ISBN 978-92-68-21097-0	doi:10.2775/0815371	NA-01-24-005-LT-N

**EUROPOS
PILIEČIŲ FORUMAS**
Energijos vartojimo
efektyvumo klausimais

Turinys

Santrauka	5
1. Įvadas	10
2. Metodinė sistema	12
2.1. Atsitiktinė forumo dalyvių atranka ir demografinė sudėtis	12
2.2. Forumo tvarkaraštis	15
2.3. Dalyvavimu grindžiami metodai	15
2.4. Bendri rezultatai	16
2.5. Valdymas ir žinios	17
2.6. Stebėtojai	20
3. Įsitraukimo išplėtimas	22
3.1. Piliečių dalyvavimo platforma	22
3.2. Komunikacija	22
4. Piliečių rekomendacijos	26
4.1. 13 rekomendacijų, kaip Europoje energiją vartoti efektyviai	26
Rekomendacija Nr. 1. Įgalinti vartotojus efektyviai vartoti energiją	26
Rekomendacija Nr. 2. Finansavimu užtikrinti vienodą teisę į energinę būsto renovaciją	26
Rekomendacija Nr. 3. Didinti energetinę nepriklausomybę ir energijos vartojimo efektyvumą, tampant pasaulinio masto pavyzdžiu	27
Rekomendacija Nr. 4. Pasiiekti energijos vartojimo efektyvumo tikslus, stiprinant kiekvieno gebėjimą veikti	27
Rekomendacija Nr. 5. Valdyti ir stebėti ES direktyvų įgyvendinimą	28
Rekomendacija Nr. 6. Gerinti kvalifikuotos darbo jėgos padėtį ES energijos vartojimo efektyvumo sektoriuje	28
Rekomendacija Nr. 7. Užtikrinti ateitį vykdant ekologinį švietimą	29
Rekomendacija Nr. 8. Optimizuoti ir plėtoti tinklo sistemą nuo gamintojo iki galutinio vartotojo taip, kad ji būtų palanki atsinaujinantiems energijos ištekliams	29
Rekomendacija Nr. 9. Teikiant informaciją ir finansinę paramą padėti ES piliečiams kurti į energijos vartojimo efektyvumą orientuotas energetikos bendrijas	30
Rekomendacija Nr. 10. Kurti efektyviai energiją vartojančias bendrijas, taip skatinant atsakingą vartojimą ir didesnio masto vietinę energijos gamybą	31
Rekomendacija Nr. 11. Dar platesniu mastu diegti energijos vartojimo efektyvumo priemones pastatuose	31

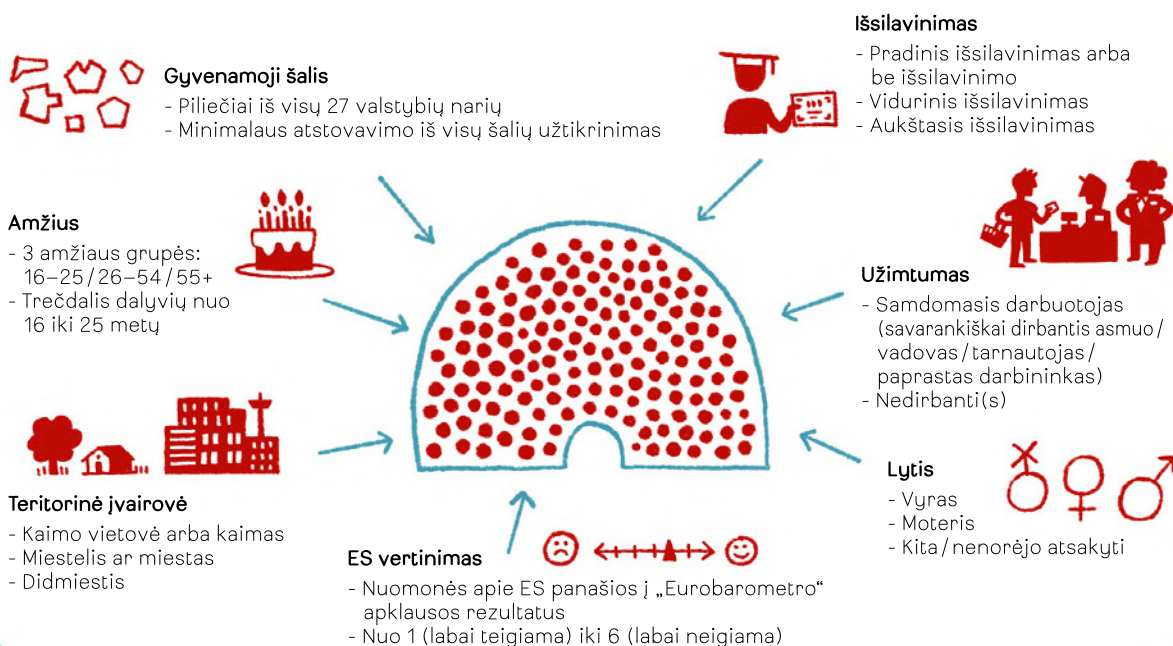
Rekomendacija Nr. 12. Didinti viešojo transporto patrauklumą keleiviams.....	32
Rekomendacija Nr. 13. Visoje Europoje užtikrinti efektyviausiai energiją vartojantį transportą: prekes gabenti ne keliais, žmones vežti ne lėktuvais, o diegti principą „pirmiausia – geležinkelis“.....	32

Santrauka

KAIP VEIKIA EUROPOS PILIEČIŲ FORUMAS?

ES ĮVAIROVĖ ATSPINDINČIOS GRUPĖS ATRANKOS KITERIJAI

EUROPOS PILIEČIŲ FORUMAS

ENERGIJOS VARTOJIMO EFEKTYVUMAS

KAIP EUROPOS SĄJUNGA GALI TEIKTI PIRMENYBĘ ENERGIJOS VARTOJIMO EFEKTYVUMUI IR PASIEKTI, KAD PILIEČIAI, VALDŽIOS INSTITUCIJOS IR ĮMONĖS GAUTŲ VISĄ JOS TEIKIAMĄ NAUDĄ?

PILIEČIŲ FORUMO SESIJOS

PLENARINĖ SESIJA

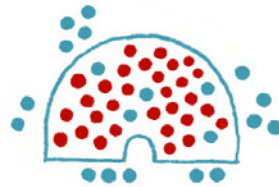
DISKUSIJŲ VEDĖJAI IR MODERATORIAI

- Vedė piliečių diskusijas per visas tris sesijas
- Moderavo diskusijas mažose grupėse ir plenarinėse sesijose

STEBĖTOJAI

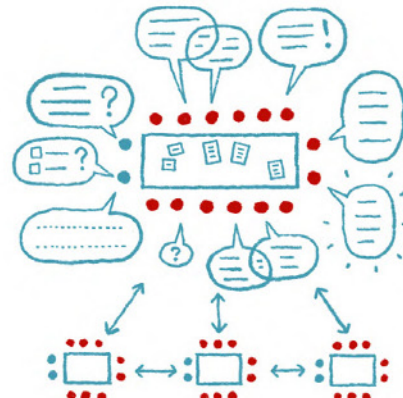
- Įvairūs tyrėjai, žurnalistai ir organizuotos pilietinės visuomenės atstovai stebėjo forumų darbą

VALDANČIOJI TARYBA

- Ją sudaro Europos Komisijos atstovai, svarstymų grupė (specialistai, kurie rūpinasi projektu, metodika ir moderavimu) ir už praktinį organizavimą atsakingos komandos
- Parengė, organizavo, prižiūrėjo ir administravo piliečių forumą

DARBO GRUPĖS

VERTĖJAI ŽODŽIU

- Vertimas iš visų 24 oficialiųjų ES kalbų ir į jas

ŽINIŲ KOMITETAS

- Maždaug 8 išorės ekspertai ir vienas Komisijos ekspertas
- Dalijosi žiniomis ir kompetencija.
- Prisidėjo prie informacijos rinkinio rengimo ir faktų tikrinimo
- Padėjo sisteminti diskusijas ir rasti pranešėjus

1 SESIJA

2 SESIJA

3 SESIJA

REKOMENDACIJOS

PERDAVIMAS

- Piliečiai perduoda savo rekomendacijas Europos Komisijai

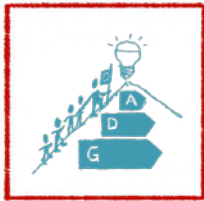

TOLESNI VEIKSMAI IR GRĮŽTAMASIS RYŠYS

- Europos Komisija įtraukia rekomendacijas į politikos rengimo procesą

REKOMENDACIJOS

1 Įgalinti vartotojus efektyviai vartoti energiją

2 Finansavimu užtikrinti vienodą teisę į energinę būsto renovaciją

3 Didinti energetinę nepriklausomybę ir energijos vartojimo efektyvumą, tampant pasaulinio masto pavyzdžiu

4 Pasiekti energijos vartojimo efektyvumo tikslus, stiprinant kiekvieno gebėjimą veikti

5 Valdyti ir stebėti ES direktyvų įgyvendinimą

6 Gerinti kvalifikuotos darbo jėgos padėtį ES energijos vartojimo efektyvumo sektoriuje

7 Užtikrinti ateitį vykdant ekologinį švietimą

8 Optimizuoti ir plėtoti tinklo sistemą nuo gamintojo iki galutinio vartotojo taip, kad ji būtų palanki atsinaujinantiesiems energijos ištekliams

9 Teikiant informaciją ir finansinę paramą padėti ES piliečiams kurti į energijos vartojimo efektyvumą orientuotas energetikos bendrijas

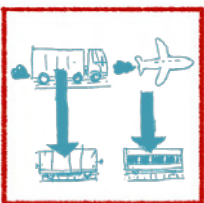
10 Kurti efektyviai energiją vartojančias bendrijas, taip skatinant atsakingą vartojimą ir didesnį masto vietinę energijos gamybą

11 Dar platesniu mastu diegti energijos vartojimo efektyvumo priemones pastatuose

12 Didinti viešojo transporto patrauklumą keleiviams

13 Visoje Europoje užtikrinti efektyviausiai energiją vartojantį transportą: prekes gabenti ne keliais, žmones vežti ne lėktuvais, o diegti principą „pirmiausia – geležinkelis“

ĮVADAS

1. Įvadas

2024 m. pirmąjį pusmetį Europos piliečių forumas energijos vartojimo efektyvumo klausimais buvo sušauktas vykdant parengiamąjį darbą, susijusį su politine iniciatyva, kurią Europos Komisija turi patvirtinti vėliau 2024 m. pagal principą „svarbiausia – energijos vartojimo efektyvumas“ ⁽¹⁾. Buvo numatyta, kad forumas bus svarbi galimybė Komisijai susipažinti su piliečių nuomonėmis ir gauti jų rekomendacijas šioje srityje.

Sąvoka „energijos vartojimo efektyvumas“ reiškia, kad tai pačiai užduočiai atlikti sunaudojama mažiau energijos, taip užkertant kelią energijos švaistymui ir sumažinant energijos sąnaudas. Šiandien energijos vartojimo efektyvumas yra labai svarbi darnaus vystymosi dalis ir viena iš pagrindinių kovos su klimato kaita, energetinio saugumo didinimo ir ekonomikos augimo skatinimo strategijų. Tačiau vis dar kyla didelių sunkumų siekiant, kad energijos vartojimo efektyvumas taptų prieinamas, įtraukus ir veiksmingas visiems Europos Sąjungos sektoriams ir bendruomenėms.

Pripažindama šiuos sunkumus, ES ėmėsi aktyvių veiksmų, siekdama skatinti energijos vartojimo efektyvumą ir remti valstybių narių pastangas gerinti įgyvendinimą. Pavyzdžiui, Komisijos 2025 m. Europos žaliojo kurso strategijoje nustatyti plataus užmojo tikslai, kad energijos vartojimo efektyvumas taptų realybe visiems ir kad būtų plačiai taikomos energijos taupymo technologijos. Tačiau, norint pasiekti šiuos tikslus, reikia įveikti sudėtingus politikos iššūkius, susijusius su finansavimu, technologinėmis inovacijomis, reguliavimo sistemomis ir visuomenės informuotumu. ES atlieka labai svarbų vaidmenį palengvindama valstybių narių ir kitų suinteresuotųjų subjektų bendradarbiavimą ir jų veiksmų koordinavimą, kad būtų įveikiami šie iššūkiai ir surandami veiksmingi sprendimai.

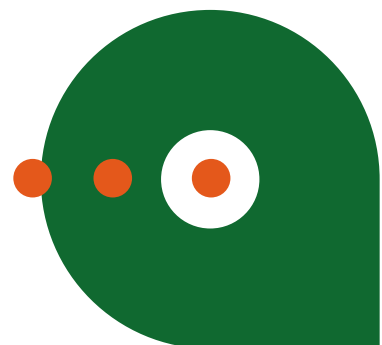
Atsižvelgdama į tai, Komisija pakvietė Europos piliečių forume energijos vartojimo efektyvumo klausimais dalyvavusius piliečius atsakyti į šį klausimą: „Kaip Europos Sąjunga gali teikti pirmenybę energijos vartojimo efektyvumui ir pasiekti, kad piliečiai, valdžios institucijos ir įmonės gautų visą jo teikiamą naudą?“

Remdamiesi informacine medžiaga, ekspertų indėliu ir diskusijomis plenarinėse sesijose ir darbo grupėse, šiame forume dalyvavę piliečiai nustatė galimus politikos veiksmus ir atitinkamus subjektus, kurie turėtų dalyvauti įvairiais lygmenimis, kad energija ES būtų vartojama efektyviau. Europos piliečių forumas energijos vartojimo efektyvumo klausimais galiausiai parengė ir priėmė 13 rekomendacijų, kurių visas tekstas pateiktas šios ataskaitos priede.

Po forumo sesijų dalyvavusių piliečių buvo paprašyta užpildyti nuomonės apklausą, kuri buvo proceso vertinimo dalis. Kai kurie šios apklausos rezultatai pateikiami šioje ataskaitoje.

Tolesni veiksmai, susiję su šiomis 13 rekomendacijų, bus išsamiau aprašyti Piliečių ataskaitoje – oficialiame dokumente, kurį kartu su būsimois politikos iniciatyvomis priims Komisijos narių kolegija. Taip pat bus surengtas grįžtamosios informacijos renginys, kuriame forumo dalyviams bus paaiškinti šie veiksmai. Šia ataskaita siekiama apibendrinti pagrindinius šio Europos piliečių forumo aspektus ir paaiškinti jo metodinę sistemą, būdą, kaip buvo sudarytos palankesnės sąlygos diskusijoms, pateikti trijų sesijų rezultatus ir piliečių atliktą proceso vertinimą.

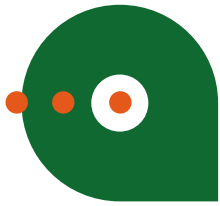
⁽¹⁾ https://energy.ec.europa.eu/topics/energy-efficiency/energy-efficiency-targets-directive-and-rules/energy-efficiency-first-principle_en?prefLang=lt

METODINĖ SISTEMA

2. Metodinė sistema

2.1. Atsitiktinė forumo dalyvių atranka ir demografinė sudėtis

Siekiant užtikrinti sąžiningą, nuoseklų ir patikimą požiūrį, kuris kuo geriau atspindėtų Europos visuomenės įvairovę, Europos piliečių forumo dalyviai buvo atrinkti taikant atsitiktinės atrankos metodus.

Atranką vykdė agentūra „Harris Interactive“. „Harris Interactive“ dalyvius atrinko naudodama skaitmeninį numerių rinkimą atsitiktine tvarka. Dalyvauti forume sutiko 228 žmonės, iš kurių 150 atsitiktine tvarka buvo atrinkti dalyvauti forume remiantis įvairiais kriterijais (kaip aprašyta toliau), o 50 iš jų sudarė pirmąjį piliečių rezervo sąrašą, jei būtų atsisakiusiųjų dalyvauti.

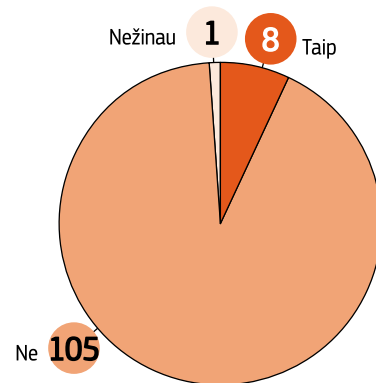
1 lentelė. Forumo dalyvių demografinė sudėtis. Kilmės šalis

Šalis	Tikslinis dalyvių skaičius	Faktinis dalyvių skaičius		
		1-oji sesija	2-oji sesija	3-ioji sesija
Austrija	4	3	3	3
Belgija	5	6	6	6
Bulgarija	4	3	3	2
Kroatija	2	3	3	3
Kipras	2	2	2	2
Čekija	5	5	4	4
Danija	3	3	3	3
Estija	2	2	2	1
Suomija	3	4	4	4
Prancūzija	15	15	15	13
Vokietija	19	18	18	16
Graikija	5	5	5	5
Vengrija	5	5	5	5
Airija	3	4	4	4
Italija	15	15	15	15
Latvija	2	2	2	2
Lietuva	2	2	2	2
Liuksemburgas	2	2	2	2
Malta	2	2	2	2
Nyderlandai	6	6	6	6
Lenkija	10	8	8	8
Portugalija	5	5	5	5
Rumunija	7	8	8	8
Slovakija	3	3	3	3
Slovėnija	2	1	1	5
Ispanija	12	12	12	12
Švedija	5	5	5	1
Iš viso	150	149	148	142

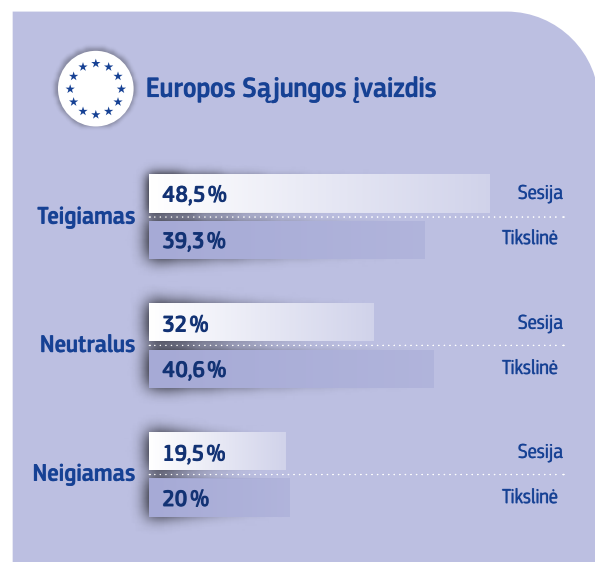
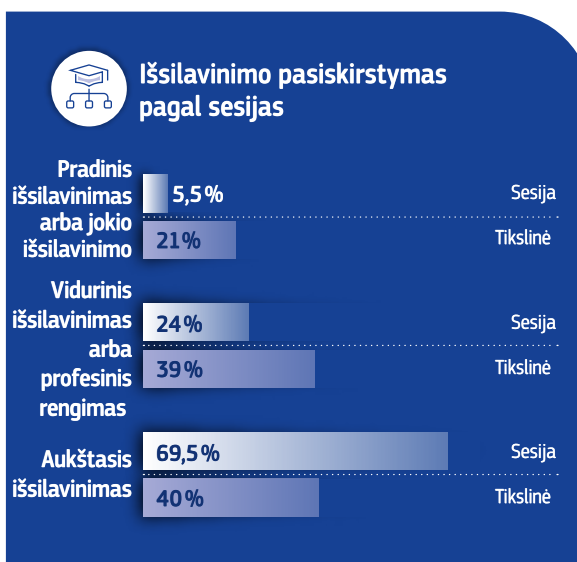
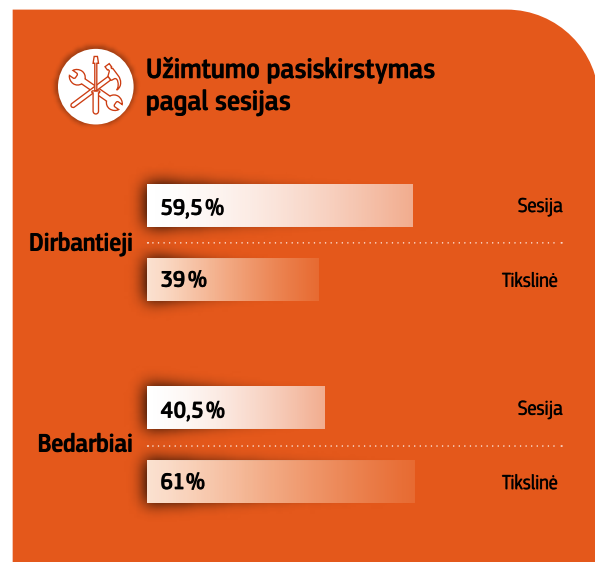
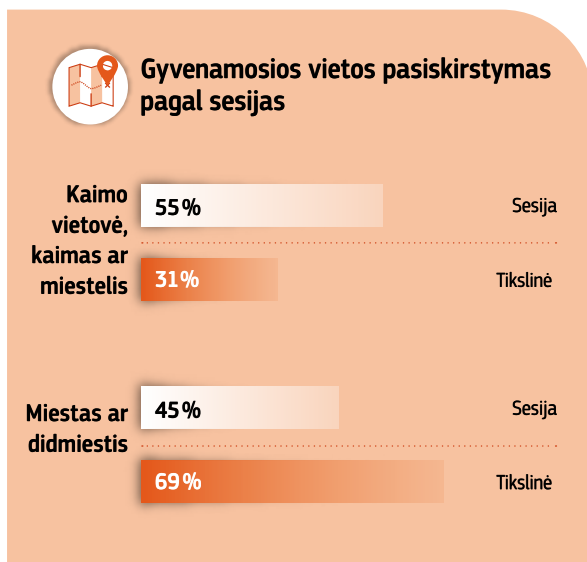
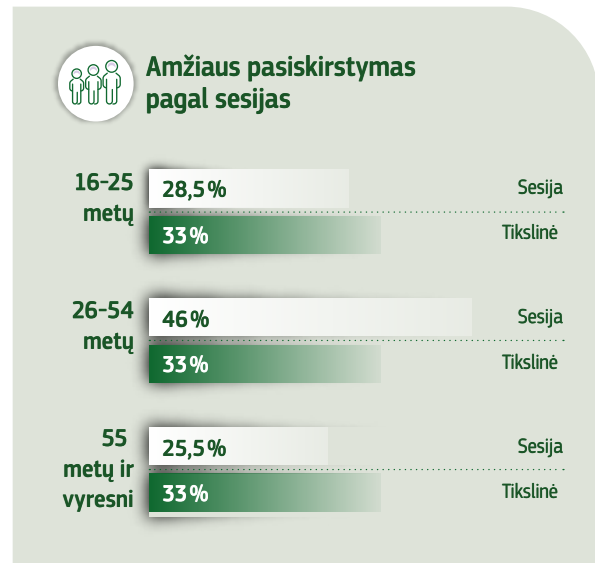
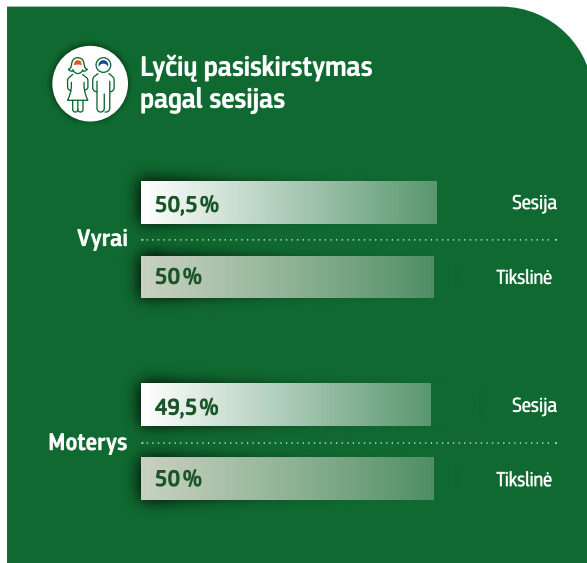
Pirmiau pateiktoje lentelėje apžvelgiamas pageidaujamas ES valstybių narių piliečių skaičius (šalių kvotos) ir faktiniai vienos sesijos dalyviai. Buvo siekiama, kad valstybės narės atstovų skaičius būtų proporcingas jos gyventojų skaičiui, kartu išlaikant pusiausvyrą, kad kiekvienai šaliai atstovautų ne mažiau kaip du piliečiai. Kitaip tariant, daug gyventojų turinčioms šalims, pvz., Vokietijai, buvo nustatytas didelis tikslinis dalyvių skaičius (19 piliečių), o iš Maltos ir Liuksemburgo buvo pakviesti du piliečiai, taikant proporcingo dalyvių skaičiaus mažinimo principą. Apskritai dalyvavimo lygis buvo aukštas ir iš esmės atspindėjo nustatytus tikslus. Tikslus pasiekė 23 iš 27 valstybių narių, o likusios valstybės narės buvo labai arti nustatytų tikslų. Apskritai bent vienoje iš sesijų sudalyvavo 149 iš 150 atrinktų piliečių.

Siekiant užtikrinti, kad forumas kuo labiau atspindėtų ES gyventojų įvairovę ir kad būtų sudarytos sąlygos atstovauti tradiciškai nepakankamai atstovaujamos grupėms, buvo nustatytos tikslinės dalyvių kvotos atsižvelgiant į toliau nurodytas socialines ir demografines ypatybes (faktinė dalyvių dalis yra 149 piliečiai, dalyvavę bent vienoje iš sesijų).

1 diagrama. Nuomonės apklausos dėl klausimo „Ar kada nors anksčiau dalyvavote piliečių dalyvavimo procese?“ rezultatai (n=114)

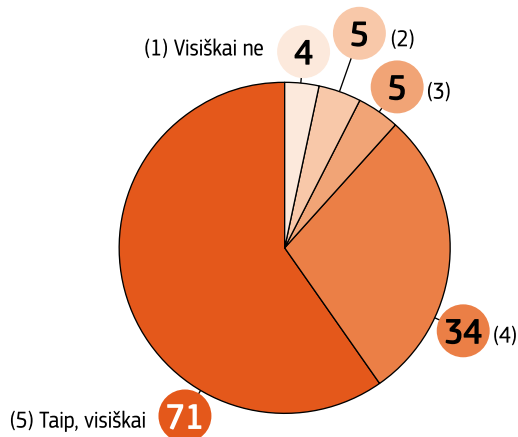

2 diagrama. Tikslinis ir faktinis dalyvių skaičius kiekvienoje sesijoje pagal penkis socialinius ir demografinius kriterijus

3 diagrama. Nuomonės apklausos dėl klausimo „Ar manote, kad Piliečių forume gerai atspindėta ES gyventojų įvairovė?“ rezultatai (n=119)

2.2. Forumo tvarkaraštis

Europos piliečių forumą energijos vartojimo efektyvumo klausimais sudarė trys sesijos, kurių tikslai buvo skirtingi – kiekviena iš jų buvo grindžiama ankstesnės sesijos darbu, siekiant bendru sutarimu parengti rekomendacijų rinkinį, kuris būtų pateiktas Europos Komisijai.

Pirmosios sesijos (vykusios 2024 m. vasario 23–25 d. vietoje Briuselyje) metu dalyviai buvo supažindinti su sprendžiamu klausimu, taip pat galėjo susipažinti vieni su kitais ir ugdyti bendruomeniškumo ir pasitikėjimo jausmą. Ekspertai pateikė savo pirminius komentarus, kuriais supaprastino sudėtingus energetikos sistemos aspektus, subjektus ir dinamiką. Aptariant pagrindines kliūtis, kurioms buvo teikiama pirmenybė darbo grupėse, ekspertai kiekvienai grupei pateikė savo atsiliepimus apie šiuos pirmuosius rezultatus.

Antrosios sesijos (vykusios 2024 m. kovo 15–17 d. internetu) metu dalyviai susirinko į virtualų konferencijų centrą „Hyperfair“. Šioje antrojoje sesijoje sprendžiamas klausimas buvo nagrinėjamas išsamiau, daugiausia dėmesio skiriant trimis pagrindiniams sektoriams (transporto, pastatų ir infrastruktūros), kuriuos piliečiai nurodė kaip tuos, kuriuose galima pagerinti energijos vartojimo efektyvumą, ir plėtojant kompleksinius klausimus. Pagrindinis jos tikslas buvo skatinti dalyvius keistis idėjomis ir nuomonėmis, nustatyti bendro sutarimo ir nesutarimų sritis ir parengti perspektyvias rekomendacijas, kaip pradėti efektyviau vartoti energiją.

Trečioji ir baigiamoji sesija (vykusi 2024 m. balandžio 12–14 d. vietoje Briuselyje) buvo skirta rekomendacijoms patikslinti remiantis pirmose dviejose sesijose pasiūlytomis idėjomis ir išvalgomis bei papildoma išorės ekspertų informacija. Galiausiai dalyvavę piliečiai parengė 13 rekomendacijų, kaip Europoje energiją būtų galima vartoti efektyviau, kurios buvo perduotos Europos Komisijai. Visas jų tekstas pateiktas šios ataskaitos priede.

2.3. Dalyvavimu grindžiami metodai

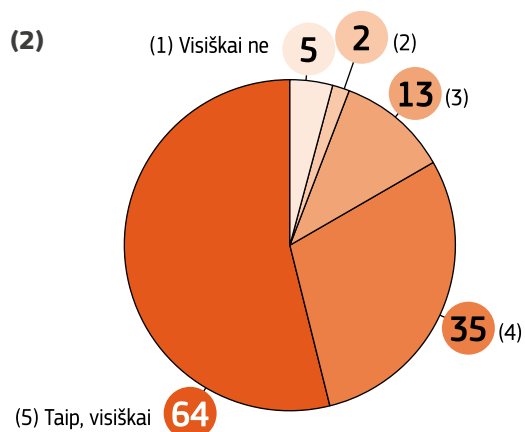
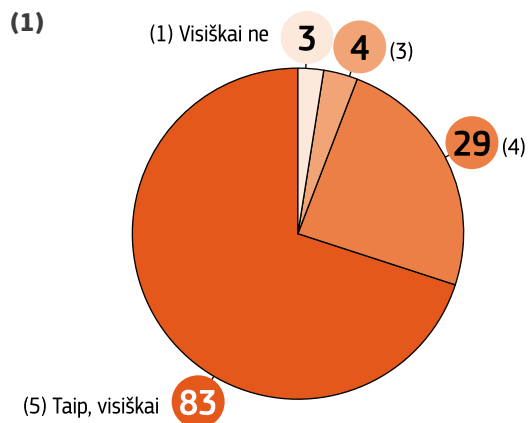
2.3.1 Nuo plenarinių sesijų iki darbo grupių

Sesijų struktūra buvo tokia, kad dalyviai būtų skatinami bendrauti ir būtų užtikrinama, kad kiekvienas būtų išklaudytas. Remdamasi išbandyta metodika, parengta ankstesniuose Europos piliečių forumuose, Europos Komisija, remiama svarstomosios demokratijos srities ekspertų grupės (toliau – svarstymų grupė), dar kartą patvirtino, kad svarbu pasiūlyti įvairių formatų svarstymus.

Plenarinių sesijų metu piliečiai galėjo išklaudyti ekspertų nuomones ir visiems dalyviams 24 kalbomis pristatyti savo diskusijų darbo grupėje rezultatus. Mažesnių plenarinių posėdžių metu dalyviai turėjo galimybę pasidalyti savo išvalgomis su mažesne 50–75 dalyvių grupe ir gauti konkrečių atsiliepimų iš įvairių ekspertų. Darbo grupės, kuriose paprastai dalyvaudavo 12 dalyvių, buvo sudarytos taip, kad būtų galima užtikrinti pakankamą dalyvių geografinę įvairovę – jose dalyvavo didesnių ir mažesnių šalių atstovai ir buvo vartojamos ne daugiau kaip penkios skirtingos kalbos. Tokiomis mažesnėmis grupėmis buvo skatinamas bendravimas ir padedama piliečiams geriau pažinti vieni kitus ir stiprinti pasitikėjimą. Vadovaujantis vienu iš pagrindinių Europos piliečių forumų principų, visi dalyviai galėjo kalbėti savo gimtąja kalba, naudodamiesi vertimo žodžiu paslauga.

4 diagrama. Nuomonės apklausos rezultatai, gauti atsakant į klausimus „Darbo grupės diskusijose jaučiausi labai gerbiamas (-a)“ (1) (n=119) ir „Bendrai kalbant, ar manote, kad jūsų nuomonė darbo grupėje buvo svarbi?“ (2) (n=119)

2.3.2 Diskusijų vedimas ir moderavimas

Piliečių diskusijas visose sesijose vedė ir plenarinių posėdžių diskusijoms vadovavo trys pagrindiniai diskusijų vedėjai. Jie teikė informaciją apie bendrą forumo tikslą ir sesijų metodiką, taip pat apie jų organizacinius aspektus. Jie taip pat moderavo pranešėjų diskusijas, užtikrino, kad diskusijų metu žinios būtų teikiamos sąžiningai ir nešališkai, taip pat moderavo ekspertų ir piliečių klausimų ir atsakymų sesijas. Be to, jie apibendrino visus rezultatus per kiekvienos sesijos baigiamuosius plenarinius posėdžius. Pagrindiniai diskusijų vedėjai buvo šie:

- Julia Hoffmann („ifok“)
- Antoine Vergne („Missions Publiques“)

Piliečiai dirbo 12-oje darbo grupių, iš kurių kiekvienai padėjo ir diskusijas vedė du svarstymų grupės nariai: vienas patyręs diskusijų vedėjas ir vienas vedėjo padėjėjas. Diskusijų vedėjų vaidmuo buvo vadovauti diskusijoms darbo grupėse jų gimtąja arba anglų kalba ir sudaryti sąlygas sklandžiam darbui imantis šių veiksmų:

- sukuriant palankią ir abipusiškai pagarbią aplinką, kad būtų skatinamas subalansuotas visų dalyvių indėlis;
- užtikrinant, kad visi piliečiai būtų informuojami apie bendrą procesą ir vadovaujant jiems grupės darbo metu;
- užtikrinant, kad būtų pasiekti darbo grupių posėdžių tikslai, t. y. palengvinant prieštaravimų ir nesutarimų tarp piliečių nustatymą ir skatinant piliečių diskusijas ir bendros nuomonės paieškas;
- stebint laiką, žymint pastabas ir įtvirtinant svarstymų rezultatus daugiakalbiuose ir tarpusavyje susijusiuose darbinuose dokumentuose;
- susiejant darbo grupėse piliečių pateiktus prašymus su paramos grupe arba ekspertais, pavyzdžiui, parenkant dar neišnagrinėtas pastabas ar klausimus;
- dalyvaujant dalijimosi informacija susitikimuose su svarstymų grupe.

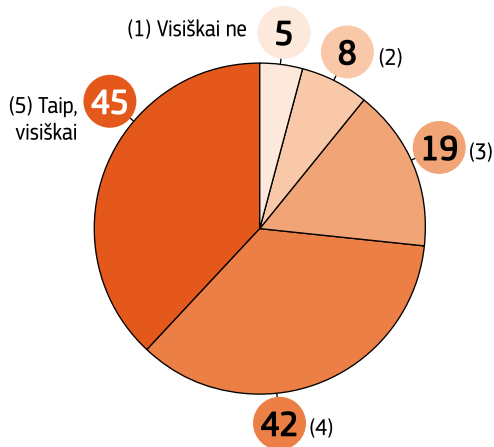
Visi diskusijų vedėjai ir padėjėjai laikėsi bendrų nurodymų, pateiktų diskusijų vedėjų vadove ir pasirengimo kiekvienai sesijai dokumentuose. Prieš kiekvieną sesiją jie dalyvavo trijuose specialiuose informaciniuose ir mokymo susitikimuose.

2.4. Bendri rezultatai

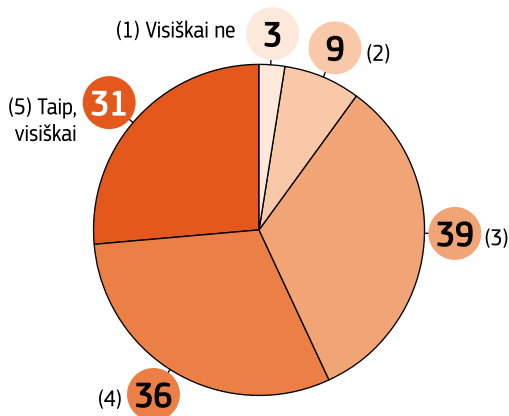
Per tris sesijas piliečiai parengė 13 rekomendacijų, kaip Europoje energiją vartoti efektyviai. Visas jų tekstas pateiktas šios ataskaitos priede. Kad būtų patogiausiu skaityti, rekomendacijos išdėstytos septyniuose teminiuose blokuose:

- informacija ir elgsenos pokyčiai;
- sąžiningos ir vienodos galimybės;
- ES vaidmuo pasaulyje ir valstybės narės;
- darbo vietos ir švietimas;
- infrastruktūra;
- pastatai;
- transportas.

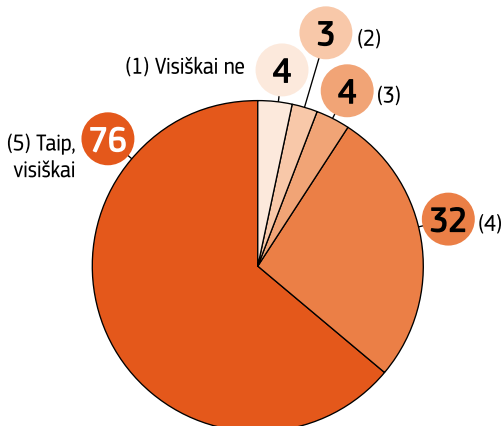
6 diagrama. Nuomonės apklausos dėl klausimo „Ar manote, kad Piliečių forumas, rengdamas galutines rekomendacijas, atsižvelgė į visų grupės narių nuomonę?“ rezultatai (n=119)

7 diagrama. Nuomonės apklausos dėl klausimo „Ar manote, kad Piliečių forumo rekomendacijos turės tam tikros įtakos?“ rezultatai (n=118)

5 diagrama. Nuomonės apklausos dėl klausimo „Ar apskritai esate patenkintas (-a) savo patirtimi Piliečių forume?“ rezultatai (n=119)

2.5. Valdymas ir žinios

2.5.1 Iniciatyvinis komitetas

Iniciatyvinis komitetas sukūrė, organizavo ir koordinavo Europos piliečių forumą. Komitetas susitikdavo kartą per savaitę, kad priimtų sprendimus dėl koncepcijos ir organizacinių klausimų, įskaitant metodologijos, komunikacijos, logistikos ir biudžeto aspektus, kartu užtikrindamas, kad svarstymų procesas turėtų įtakos politikos formavimui. Komitetą sudarė Europos Komisijos atstovai ir rangovų konsorciumas.

Rangovų konsorciumas bendradarbiavo, padėdamas kurti ir įgyvendinti šį naujos kartos Europos piliečių forumą. Visų pirma buvo suburti ekspertai, kurie padėjo parengti ir palengvinti svarstymų procesą pasitelkdami savo praktinę patirtį, kad būtų galima apibrėžti forumo įgaliojimus, taip pat bendrą dalyvavimu grindžiamą procesą ir kiekvienos sesijos metodiką, taip pat įsteigti patariamąjį Žinių komitetą.

2.5.2 Žinių komitetas

Įtraukus Žinių komitetą, kurį sudarė energijos vartojimo efektyvumo srities ekspertai, pagerėjo svarstymų proceso vientisumas ir buvo užtikrinama piliečiams teikiamos informacijos kokybė, objektyvumas, įvairovė ir suprantamumas. Ekspertai taip pat padėjo įvertinti rezultatus ir užtikrinti, kad perėjimas nuo vienos sesijos prie kitos būtų organizuojamas taip, kad svarstymai vyktų prasmingai ir būtų grindžiami piliečių indėliu.

Jų pareigos buvo, be kita ko, parengti dalyviams skirtą informacijos rinkinį, bendradarbiauti su Iniciatyviniu komitetu dėl su politika susijusių faktinių pastabų, diskusijų metu nustatyti silpnąsias vietas ir žinių spragas, tikrinti faktus, atsakyti į piliečių klausimus ir dalytis patirtimi energijos vartojimo efektyvumo klausimais plenarinių sesijų ir mažesnių plenarinių posėdžių metu. Žinių komitetas taip pat rekomendavo keletą išorės pranešėjų, kurie sesijų metu papildė ekspertų žinias.

Žinių komitetą sudarė aštuoni nariai, kuriuos iniciatyvinis komitetas atrinko remdamasis šiais kriterijais: įvairių sričių ekspertinėmis žiniomis; plačiu suinteresuotųjų subjektų ir kolegų išreikštu praktinės ir kitokios patirties šioje srityje pripažinimu; gebėjimu suprasti, pripažinti ir perteikti įvairias nuomones šia tema ir lyčių, pilietybės bei sąsajų su įvairiomis grupėmis įvairove. Be to, vienas Europos Komisijos atstovas prisidėjo prie ES politikos įžvalgų.

Žinių komiteto nariai buvo šie asmenys:

- **Arianna Vitali Roscini** – Energijos taupymo koalicijos generalinė sekretorė
- **Camille Defard** – Jacques'o Delors'o energetikos centro vadovė
- **Claire Roumet** – ES politika ir strateginės partnerystės, „Energetikos miestai“
- **Goda Perlaviciute** – Groningeno universiteto docentė, konsultuojanti visuomenės pritarimo tvarioms pertvarkoms klausimais, ir Wytse Gorter – Groningeno universiteto aplinkos psichologijos jaunesnioji mokslo darbuotoja
- **Jan Rosenow** – organizacijos „Regulatory Assistance Project“ (RAP) Europos programų skyriaus direktorius
- **Reinhard Six** – nepriklausomas konsultantas, ekspertas energijos vartojimo efektyvumo finansavimo klausimais
- **Yves Marignac** – asociacijos „négaWatt“ energetikos ekspertas ir vyresnysis patarėjas
- **Claudia Canevari** – Europos Komisijos Energetikos generalinio direktorato skyriaus „Energijos vartojimo efektyvumas. Politika ir finansavimas“ vadovė

2.5.3 Žinių ir informacijos centras

Buvo įsteigtas Žinių ir informacijos centras (ŽIC), kuris atsakinėjo į piliečių per svarstymus pateiktus klausimus ir prašymus pateikti paaiškinimus. Į ŽIC buvo įtraukti Europos Komisijos ekspertai, kurių buvo paprašyta pateikti atsakymus apie atitinkamas politikos sritis, taip pat Žinių komiteto nariai. Per tris Europos piliečių forumo sesijas ŽIC raštu atsakė į daugiau kaip 40 piliečių iškeltų klausimų ir parengė trečiajai sesijai skirtą informacinį pranešimą raštu. ŽIC nariai taip pat trumpai pasisakė dvylikoje darbo grupių, kad paaiškintų rekomendacijų rengimo procese kylančius klausimus.

2.5.4 Pranešėjai

Kartu su Žinių komiteto nariais pristatyti skirtingus aspektus ir nuomones, susijusius su energetikos srities problemomis, ir atsakyti į piliečių klausimus buvo pakviesti keli suinteresuotieji subjektai ir ekspertai. Žinių komitetas užtikrino, kad piliečiams teikiamos žinios būtų objektyvios, atitiktų piliečių poreikius ir prašymus bei tinkamai atspindėtų pagrindines ES politikos formuotojų ir suinteresuotųjų subjektų pozicijas. Visi pranešėjai išvardyti toliau.

2 lentelė. Trijose sesijose dalyvavusių pranešėjų sąrašas

	Vardai, pavardės ir pareigos	1-oji sesija	2-oji sesija	3-ioji sesija
Europos Komisija	Maroš Šefčovič – už Europos žaliąjį kursą atsakingas vykdomasis Europos Komisijos pirmininko pavaduotojas, už institucijų ryšius atsakingas Europos Komisijos pirmininko pavaduotojas			x
	Colin Scicluna – Komisijos pirmininko pavaduotojos Dubravkos Šuicos kabineto vadovas	x		x
	Ditte Juul-Jørgensen – Energetikos generalinio direktorato generalinė direktorė	x		
	Dana Spinant – Komunikacijos generalinio direktorato generalinė direktorė	x		x
	Julia Mechthild Wörnsdörfer – Energetikos generalinio direktorato generalinio direktoriaus pavaduotoja, atsakinga už teisingą ir žaliąją energetikos pertvarką		x	
	Richard Kuehnel – Komunikacijos generalinio direktorato Atstovavimo ir komunikacijos valstybėse narėse direktorato direktorius	x		x
	Paula Pinho – Energetikos generalinio direktorato Teisingos pertvarkos, vartotojų reikalų, energijos vartojimo efektyvumo ir inovacijų direktorato direktorė	x		x
	Pierre Schellekens – Energetikos generalinio direktorato Energetikos politikos, strategijos ir koordinavimo direktorato direktorius			x
	Claudia Canevari – Energetikos generalinio direktorato Energijos vartojimo efektyvumo politikos ir finansavimo skyriaus vadovė	x	x	
	Joachim Ott – Komunikacijos generalinio direktorato Piliečių dialogo skyriaus vadovas	x	x	
	Robert Nuij – Energetikos generalinio direktorato Energijos vartojimo efektyvumo politikos ir finansavimo skyriaus vadovo pavaduotojas			x
	Gaëtane Ricard-Nihoul – Komunikacijos generalinio direktorato Piliečių dialogo skyriaus vadovo pavaduotoja	x		
	Achilles Hannoset – Energetikos generalinio direktorato politikos pareigūnas			x
	Rados Horacek – Energetikos generalinio direktorato politikos pareigūnas			x
	Veronika Jirickova – Energetikos generalinio direktorato politikos pareigūnė			x
	Madis Laaniste – Energetikos generalinio direktorato politikos pareigūnas			x
	Edyta Nowak – Energetikos generalinio direktorato politikos pareigūnė			x
	Margot Pinault – Energetikos generalinio direktorato politikos pareigūnė			x
	Thibault Roy – Energetikos generalinio direktorato politikos pareigūnas			x
	Eduardo Soares – Energetikos generalinio direktorato politikos pareigūnas			x
Išorės pranešėjai	Camille Defard – Jacques'o Delors'o energetikos centro vadovė	x	x	x
	Dorin Hell – buvusi Konferencijos dėl Europos ateities dalyvė	x		
	Victor Laymand – make.org		x	
	Yves Marignac – asociacijos „négaWatt“ energetikos ekspertas ir vyresnysis patarėjas	x	x	
	Hendrik Nahr – make.org			x
	Jan Rosenow – organizacijos „Regulatory Assistance Project“ (RAP) Europos programų skyriaus direktorius	x		x
	Claire Roumet – ES politika ir strateginės partnerystės, „Energetikos miestai“	x		x
	Reinhard Six – nepriklausomas konsultantas, ekspertas energijos vartojimo efektyvumo finansavimo klausimais	x	x	x
	Linda Steg – Groningeno universiteto aplinkos psichologijos profesorė		x	
	Arianna Vitali Roscini – Energijos taupymo koalicijos generalinė sekretorė	x	x	x

2.6. Stebėtojai

Tam tikram skaičiui stebėtojų buvo leista stebėti šio piliečių forumo darbą. Taip buvo siekiama užtikrinti šio novatoriško demokratinio formato skaidrumą ir matomumą, kartu išsaugant dalyvaujantiems piliečiams skirtą saugią erdvę, nes tai labai svarbu kuriant patikimą diskusijų aplinką. Stebėtojams buvo leidžiama dalyvauti plenarinėse sesijose ir darbo grupėse vykusiose diskusijose ir jas stebėti. Kiekvienoje darbo grupėje galėjo dalyvauti ne daugiau kaip po tris stebėtojus.

Kai kurie vidaus stebėtojai taip pat buvo iš forumą organizavusių partnerių ir institucijų (pvz., Europos Komisijos ar kitų ES institucijų ir organų vidaus darbuotojai). Išorės stebėtojai buvo mokslininkai (universitetų arba ekspertų grupių), pilietinės visuomenės veikėjai ir kiti suinteresuotieji subjektai. Suinteresuotųjų subjektų išorės stebėtojai, atitinkamiems piliečiams sutikus, galėjo rengti su jais pokalbius tik mokslinių tyrimų tikslais, jeigu jie netrukdydavo forumo darbui.

ĮSITRAUKIMO IŠPLĖTIMAS

3. Įsitraukimo išplėtimas

3.1. Piliečių dalyvavimo platforma

Piliečių dalyvavimo platforma yra internetinė priemonė, kuria naudodamiesi plačiosios visuomenės nariai gali pareikšti savo nuomonę Europos piliečių forumo narių svarstomu klausimu. Ši priemonė buvo sukurta siekiant kuo labiau padidinti piliečių dalyvavimą šia tema ir prisidėti prie forumo darbo bei susijusios būsimos politikos. Šioje platformoje, kuri yra pagrįsta atvirojo kodo programine įranga „Decidim“, piliečiai gali teikti savo pasiūlymus visomis 24 ES kalbomis ir siūlyti savo idėjas bei sprendimus. Be to, platformoje skatinamos interaktyvios diskusijos naudojant komentarų funkciją, kad naudotojai galėtų susipažinti su vienas kito pasiūlymais, teikti atsiliepimus ir kartu tobulinti idėjas.

2024 m. vasario 9 d. Europos Komisija pradėjo internetines diskusijas energijos vartojimo efektyvumo tema ⁽²⁾. Sesijų metu Europos piliečių forumo nariai turėjo galimybę išklausti pagrindinius platformoje pateiktus pasiūlymus. Internetinių diskusijų dalyviai pasidalijo savo įžvalgomis įvairiais klausimais, pavyzdžiui, dėl informuotumo didinimo, energinės pastatų renovacijos, judumo, atsinaujinančiųjų išteklių energijos ar energijos taupymo iniciatyvų visoje ES ⁽³⁾. Dalyvaudama platformos diskusijose, platesnė ES piliečių auditorija įkvėpė arba sustiprino forumo narių darbą ir padėjo diskusijose atsižvelgti į kitus aspektus. Visi platformoje pateikti atsiliepimai buvo panaudoti forumo svarstymuose ir į juos buvo atsižvelgta rengiant būsimą politiką.

3.2. Komunikacija

Europos piliečių forumo energijos vartojimo efektyvumo klausimais komunikacijos strategija buvo parengta siekiant kuo labiau padidinti informuotumą ir dalyvavimą, taikant daugialypį požiūrį: buvo derinamos žiniasklaidos kampanijos, nuomonės formuotojų ir žurnalistų veikla, tiesioginė informavimo veikla renginiuose ir sukurtas dokumentinis filmas.

Socialinės žiniasklaidos kampanijose daugiausia dėmesio skirta naujosios Piliečių dalyvavimo platformos lankytojų srautui didinti, taip pat socialiniam informuotumui apie vykstančias forumo sesijas didinti. Nuomonės formuotojai ir žurnalistai buvo pakviesti kurti turinį ir juo dalytis, taip išplečiant kampanijos aprėptį ir skatinant aktyvesnę visuomenės dalyvavimą forumo veikloje.

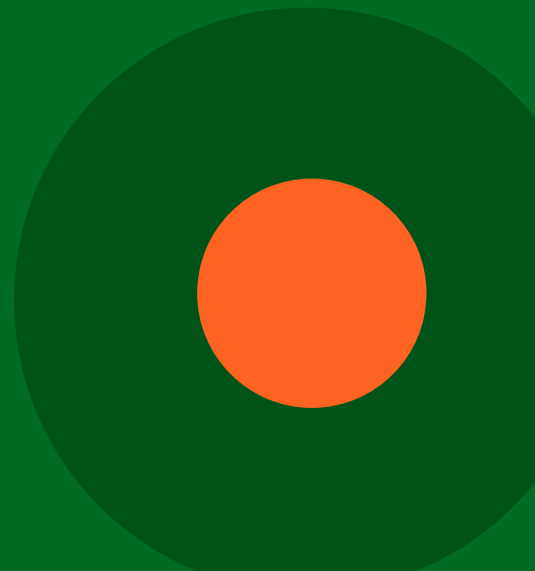
Vienas pagrindinių kampanijos komponentų buvo dokumentinis filmas, kurio tikslas – asmeniškai ir įtraukiai papasakoti apie Europos piliečių forumo veiklą.

⁽²⁾ Piliečių dalyvavimo platforma prieinama [čia](#).

⁽³⁾ Galutinė ataskaita prieinama [čia](#).

PILIEČIŲ REKOMENDACIJOS

4. Piliečių rekomendacijos

4.1. 13 rekomendacijų, kaip Europoje energiją vartoti efektyviai

Informacija ir elgsenos pokyčiai – rekomendacija Nr. 1

Rekomendacija Nr. 1. Įgalinti vartotojus efektyviai vartoti energiją

Rekomenduojame vartotojams teikiamą informaciją padaryti prieinamesnę, skaidresnę ir patogesnę naudoti, kad namų ūkiai ir organizacijos galėtų efektyviau vartoti energiją. Todėl rekomenduojame:

sukurti internetinį portalą, kuriame būtų įdiegta savikontrolės funkcija, padedanti vartotojams įvertinti savo poreikius, susijusius su transportu, būsto gerinimu, taip pat būtų pateikta patarimų, kaip mažinti išlaidas. Tai būtų vartotojams skirtas sprendimų rinkinys, įskaitant tolesnius veiksmus ir kontaktinę informaciją; sukurti savivaldybių lygmeniu (savivaldybėse, bibliotekose) vieno langelio principu veikiančių fizinių centrų, kuriuose konsultuotų nepriklausomi ekspertai, tinklą. Šiame tinkle neturėtų būti nederamai teikiama pirmenybė kaimo ar miesto vietovėms arba tam tikroms socialinėms grupėms. Toks vieno langelio principu veikiantis centras turėtų teikti konsultacijas dėl teisinių, finansinių, techninių aspektų ir vietos paslaugų teikėjų. Vietos subjektai raginami skleisti informaciją apie šią paslaugą; sukurti prieinamesnes ir visiems suprantamas gaminių energijos vartojimo efektyvumo etiketes, kuriose pateikiama informacija apie gaminių naudojimo trukmę, taip pat nuoroda į vieno langelio principu veikiančių centrų tinklą.

Pagrindimas

Ši rekomendacija yra svarbi, nes tinkamus sprendimus galima priimti tik tada, kai turime tinkamos informacijos savo veiksams pagrįsti. Ši informacija turi būti suprantama ir prieinama visiems. Nors informacijos jau gali būti skelbiama daug, dažnai ji būna žinoma ne visiems, juolab – ne visiems suprantama. Vartotojai turėtų žinoti, kiek energijos suvartoja, ir valdyti savo duomenis, taip pat žinoti apie jiems užtikrinamas pasirinkimo galimybes, šių skirtingų galimybių kainą ir jiems prieinamas paslaugas bei paramą, padedančias efektyviau vartoti energiją.

Sąžiningos ir vienodos galimybės – rekomendacija Nr. 2

Rekomendacija Nr. 2. Finansavimu užtikrinti vienodą teisę į energinę būsto renovaciją

Rekomenduojame sukurti palankesnę mokesčių sistemą, skirtą smulkiesiems nekilnojamojo turto savininkams, kad nuomininkai nebūtų laikomi kliūtimi renovuoti savo būstą. Tai turėtų būti pasiekta taikant darbo ir medžiagų mokesčių lengvatas, atsižvelgiant į asmenų pajamas. Didžiausia pagalba turėtų būti teikiama mažiausias pajamas gaunantiems asmenims. Subsidijų mechanizmai turėtų būti numatyti prieš pradėdant darbus arba subsidijos turėtų būti mokamos dalimis renovacijos darbams jau vykstant. Vyriausybės turi investuoti į socialinį būstą, kuriame energija vartojama efektyviai ir naudojamos tvarios medžiagos. Pajamos iš CO₂ taikomų mokesčių iš dalies turėtų būti skiriamos energijos vartojimo efektyvumui didinti (įskaitant renovacijos darbus). Tarptautinės įmonės, kurios teršia daugiau, turėtų būti atitinkamai apmokestinamos. Bankai turėtų sudaryti palankesnes sąlygas gauti kreditą energinei renovacijai, taikydami pajamoms pritaikytą palūkanų normą.

Pagrindimas

Socialinis teisingumas reiškia vienodas galimybes gauti energijos ir turėti būstą. Šiandien susiduriame su nepriimtina padėtimi: kai kurie žmonės patiria didelį energijos nepriteklį, o maži vidurinėsios klasės būstų savininkai negauna pagalbos ir subsidijų nei savo, nei nuomojamam būstui renovuoti. Nuomininkai jaučiasi bejėgiai ką nors pakeisti. Mūsų nuomone, netoleruotina, kad pastangos nėra teisingai paskirstytos ir kad kai kuriems žmonėms galimybė gyventi šiluminio komforto sąlygomis yra neprieinama.

Vienodomis galimybėmis užtikrinama, kad energijos vartojimo efektyvumo didinimas būtų įperkamesnis visiems, ir taip būtų prisidedama prie bendros kovos su klimato kaita.

ES vaidmuo pasaulyje ir valstybės narės – rekomendacijos Nr. 3–5

Rekomendacija Nr. 3. Didinti energetinę nepriklausomybę ir energijos vartojimo efektyvumą, tampant pasaulinio masto pavyzdžiu

Rekomenduojame Europos Sąjungai investuoti į naujų energetikos technologijų, įskaitant atsinaujinančiuosius energijos išteklius, mokslinius tyrimus ir plėtrą, kad būtų pasiektas didesnis energijos vartojimo efektyvumas. Dėmesio centre turėtų būti šios sritys:

1. energijos gamyba (vandenilis, branduolinė sintezė ir kt.);
2. energijos kaupimas (baterijos);
3. energijos perdavimas ir
4. suvartojamo energijos kiekio mažinimas.

Taip pat rekomenduojame ES skatinti pasinaudoti konkrečios šalies konkurenciniais pranašumais energijos gamybos srityje, kartu sudarant palankesnes sąlygas valstybės narėms keistis geriausios praktikos pavyzdžiais ir žiniomis.

Be to, rekomenduojame teikti pirmenybę veiksams pagal principą „svarbiausia – energijos vartojimo efektyvumas“, kuriais labiausiai prisidedama prie energetinės nepriklausomybės.

Pagrindimas

Politiniu požiūriu ši rekomendacija yra svarbi, nes ja Europa ir jos piliečiai apsaugomi nuo galimų geopolitinių krizių. Ji taip pat padeda apsaugoti Europos vertybes ir demokratiją, nes suteikia ES galimybę nutraukti ryšius su korumpuotomis vyriausybėmis. Be to, ji gali padėti greičiau priimti ES teisės aktus, nes Europa turėtų daugiau laisvės nustatyti savo standartus. Valstybės narėms keičiantis žiniomis taip pat pagerėtų jų tarpusavio santykiai. Socialiniu ir ekonominiu požiūriu padidėtų ES konkurencingumas ir būtų galima lešas, skirtas 61 proc. energijos importo (**2019 m. duomenys**) apmokėti, nukreipti į vidaus investicijas, kuriomis sukuriama daugiau vertės ES ir jos piliečiams. Dėl mažesnio energijos importo iš trečiųjų šalių taip pat sumažėtų kainų svyravimų ir sutrikimų pasaulinėse energijos rinkose tikimybė, taip pat būtų sukurta daugiau darbo vietų ES.

Aplinkos apsaugos srityje tai galėtų lemti mažesnę energijos suvartojimą, ekologišką augimą ir poveikio klimatui neutralumą – visa tai susiję su principu „svarbiausia – energijos vartojimo efektyvumas“ ir ES įsipareigojimais dėl tvarumo.

Rekomendacija Nr. 4. Pasiiekti energijos vartojimo efektyvumo tikslus, stiprinant kiekvieno gebėjimą veikti

Rekomenduojame ES skatinti paramos priemones, skirtas energijos vartojimo efektyvumo standartams diegti,

tiesiogiai arba teikiant tvirtas paskatas valstybėms narėms. Tai padės užtikrinti sąžiningą pastangų paskirstymą ne tik pavieniams asmenims ir įmonėms, bet ir regionams, kad niekas nebūtų paliktas nuošalyje.

Pagrindiniai principai:

- sukurti energijos vartojimo efektyvumo kultūrą geriau informuojant, kad galėtume vartoti mažiau ir geresnės energijos;
- teikti sąlygines paskatas, padėti įmonėms integruoti energijos vartojimo efektyvumą į jų vykdomą gamybą, paskirstymą ir pardavimą, stengiantis, kad nebūtų susilpnintos MVĮ;
- garantuoti minimalų energijos kiekį deramoms gyvenimo sąlygoms užtikrinti ir didelę pagalbos dalį skirti pažeidžiamiausiems asmenims (pvz., teikti neigiamos palūkanų normos paskolas). Siekiama sumažinti socialinę nelygybę, o ne ją įtvirtinti;
- teikti paskatas visiems asmenims, bet atvirkščiai proporcingai jų pajamoms, visų pirma taikant progresinę energijos kainodarą ir atsižvelgiant į energijos šaltinius.

Pagrindimas

Ši rekomendacija yra svarbi, nes, nors energijos vartojimo efektyvumo standartai yra nustatyti, jų prieinamumas ir įgyvendinimas tebėra riboti. Šiandien Europos mastu galioja daug energijos vartojimo efektyvumo standartų (pastatų statyba ir renovacija, gaminių ir prietaisų ekologinis projektavimas, kova su suplanuotu nusidėvėjimu, teisė į remontą ir kt.).

Jie yra plataus užmojo ir padeda rinkai vystytis, tačiau įvairiose valstybėse narėse jų įgyvendinimas skiriasi. Jais nustatyti techniniai reikalavimai, kurie turi finansinį poveikį, į kurių taikymo sritį gali būti neįtrauktos tam tikros grupės (ne visi išgali atlikti energinę būsto renovaciją arba pirkti efektyviausiai energiją vartojančius buitinius prietaisus) arba kuriais sudaromos sąlygos nesąžiningai konkurencijai (tarp Europos įmonių, kurios laikosi šių standartų savo gamybos procesuose, ir įmonių už Europos Sąjungos ribų).

Energijos vartojimo efektyvumas neturėtų būti prabanga arba pasirinkimo galimybė, kurios kai kurie galėtų išvengti. ES galėtų atlikti svarbų vaidmenį užtikrinant, kad energijos vartojimo efektyvumas padėtų pagerinti kasdienį žmonių, ypač pažeidžiamiausių namų ūkių, gyvenimą. Žinome, kad kai kurios mūsų vietos valdžios institucijos ir administracijos gali atlikti svarbų vaidmenį, rodydamos pavyzdį ir skatindamos rinkos raidą.

Žinome, kad tam tikri mūsų rekomendacijos aspektai priklauso ne tik nuo Europos Sąjungos ir kad juos reikia griežtai suderinti su valstybėmis narėmis. Bet ar tai, kad piliečiai susibūrė į forumą, nereiškia, jog metas imtis drąsių veiksmų?

Rekomendacija Nr. 5. Valdyti ir stebėti ES direktyvų įgyvendinimą

Rekomenduojame ES užtikrinti energijos vartojimo efektyvumo direktyvų įgyvendinimą valstybėse narėse, nes jos šiuo metu įgyvendinamos nevienodai. Tobulintini įgyvendinimo aspektai yra informavimas, finansavimas ir sankcijos.

Informacija turi būti prieinama ir pritaikyta tikslinei auditorijai, pvz., jaunimas informuojamas socialinėje žiniasklaidoje, o pagyvenę žmonės – per televiziją, taip pat ji turi būti lengvai matoma viešosiose erdvėse.

ES finansuoja tik reikalavimus atitinkančias valstybes nares, remdamasi išmatuojama pažanga. Finansavimas turi būti teisingas, proporcingas ir sąžiningas, atsižvelgiant į nevienodus valstybių narių pajėgumus.

Sankcijų mechanizmai jau taikomi, o Komisija gali kreiptis į teismą dėl reikalavimų nesilaikančių valstybių narių vyriausybių.

Kad būtų padidintas skaidrumas, valstybės narės turėtų būti reitinguojamos pagal jų įgyvendinimo pastangas. Galiausiai ES turėtų skatinti nacionalines vyriausybes sukurti pranešimų registracijos sistemą, kad piliečiai galėtų pranešti apie energijos švaistymą, o vietos valdžios institucijos – imtis atitinkamų veiksmų.

Pagrindimas

Ši rekomendacija yra svarbi, nes užtikrinus direktyvų įgyvendinimą visose šalyse poveikį patirtų visi ES piliečiai ir jie net galėtų tiesiogiai prisidėti prie stebėsenos

proceso. Be to, jei valstybės narės bus labiau tarpusavyje susiderinusios, ateityje bus lengviau priimti sprendimus dėl naujų priemonių. Kalbant konkrečiai apie informaciją, radus naujų būdų, kaip įtraukti skirtingų visuomenės sluoksnių gyventojus, galėtų būti užtikrinta didesnė tiek ES, tiek nacionalinių vyriausybių atskaitomybė.

Tik veiksmingai juos įgyvendinus valstybių narių lygmeniu, bus galima užtikrinti, kad energetikos sektoriaus pertvarka ir energijos vartojimo efektyvumo didinimas vyktų reikiamu greičiu ir intensyvumu. Jei kiekvienoje valstybėje narėje bus laikomasi energijos vartojimo efektyvumo standartų, daugiau ES piliečių galės džiaugtis įvairia energijos vartojimo efektyvumo teikiama nauda.

Darbo vietos ir švietimas – rekomendacijos Nr. 6 ir 7

Rekomendacija Nr. 6. Gerinti kvalifikuotos darbo jėgos padėtį ES energijos vartojimo efektyvumo sektoriuje

Rekomenduojame didinti mokymo veiklos su energijos vartojimo efektyvumu susijusių profesijų srityje mastą. ES galėtų priimti šias priemones:

1. valstybės narės galėtų teikti subsidijas asmenims, kad jie galėtų mokytis kvalifikuoto žaliojo darbo srityje. Valstybė turėtų skatinti darbuotoją po to tam tikrą laiką likti ir dirbti šalyje;
2. ES galėtų remti trumpalaikes mainų arba rotacijos programas, pvz., studentams ir darbuotojams (kvalifikuotiems ir besimokantiems) skirtas „Erasmus“ programas energijos vartojimo efektyvumo srityje;
3. kol bus išspręstas su energijos vartojimo efektyvumu susijusių kvalifikuotų darbuotojų trūkumo klausimas, kvalifikuotiems darbuotojams iš ES nepriklausančių šalių turėtų būti išduodamos vizos, kad jie galėtų atvykti dirbti į konkrečias minėtas vietas išduodančias valstybes nares.

Pagrindimas

Ši rekomendacija yra svarbi, nes norint sėkmingai įgyvendinti visas kitas rekomendacijas, kurias parengė Europos piliečių forumas, labai svarbu turėti kvalifikuotus darbuotojus visais energijos vartojimo efektyvumo priemonių įgyvendinimo lygmenimis. Neturėdamos kvalifikuotos darbo jėgos, valstybės narės negali tikėtis, kad bus pasiekti energijos vartojimo efektyvumo tikslai. Siūlome tris priemones, kurių kiekviena atitinka skirtingus poreikius, susijusius su darbuotojų kvalifikacija ir darbo rinka.

1 priemonė. Ši priemonė skirta asmenims, norintiems tobulinti įgūdžius arba jų įgyti su energijos vartojimo efektyvumu susijusiose srityse. Skirdamos subsidijas mokymui, nacionalinės vyriausybės gali padaryti jas prieinamesnes visiems, ypač asmenims iš

neapsitūrinčių šeimų, kurie kitu atveju galbūt negalėtų skirti savo laiko kvalifikacijos kėlimui ar persikvalifikavimui. Taip pat siūlome, kad valstybės narės vis dėlto atsižvelgtų į protų nutekėjimo (kai darbuotojai persikelia į užsienį siekdami geresnio darbo užmokesčio) riziką. Subsidijuojamoje mokymo veikloje dalyvaujantys darbuotojai turėtų būti vienaip ar kitaip skatinami panaudoti savo naujus įgūdžius šalyje, kuri investavo į jų mokymą. Prieinamas finansavimas padėtų padidinti kursų patrauklumą, o tai galėtų paskatinti daugiau žmonių ieškoti darbo šioje srityje. Tai reiškia, kad bus daugiau ekspertų, galinčių planuoti, įgyvendinti ir audituoti su energijos vartojimo efektyvumu susijusias investicijas.

2 priemonė. Tai paskata valstybėms narėms dalytis savo kvalifikuota darbo jėga vykdant trumpalaikius projektus ir užtikrinti, kad valstybės narės, kuriose trūksta specialistų, taip pat galėtų rengti efektyvaus energijos vartojimo iniciatyvas. Tai galėtų paskatinti tarpvalstybinius informacijos ir įgūdžių mainus, todėl būtų propaguojami žalieji įgūdžiai.

3 priemonė. Pripažįstame, kad ne visos sritys, kuriose reikia kvalifikuotų darbuotojų, gali būti greitai užpildytos į darbą priimant vietas darbuotojus. Europoje prireiks laiko sukurti kvalifikuotų darbuotojų rinką, todėl būtų naudinga rasti būdų kviešti kvalifikuotus asmenis iš ES nepriklausančių šalių.

Apibendrinant paminėtina pagrindinė sąlyga – be kvalifikuotų darbuotojų žmonės negali diegti pokyčių, kad efektyviau vartotų energiją.

Rekomendacija Nr. 7. Užtikrinti ateitį vykdant ekologinį švietimą

Rekomenduojame daugiau šviesti piliečius su ekologija ir energijos vartojimo efektyvumu susijusiais klausimais. Tai būtų galima padaryti nustačius šias priemones:

1. Europos energijos vartojimo efektyvumo sertifikata, parengtą pagal tarptautinio kompiuterio vartotojo pažymėjimo (ICDL) pavyzdį, kad būtų skatinamas pagrindinių žinių apie energijos vartojimo efektyvumą lygis.
2. Valstybės narės turėtų užtikrinti, kad kasmet tam tikras skaičius kvalifikuotų žaliojo sektoriaus darbuotojų baigtų kursus, susijusius su energijos vartojimo efektyvumu, kad šalyje būtų padidintas kvalifikuotų žaliojo sektoriaus darbuotojų skaičius. Ankstesniais metais ši koncepcija buvo taikyta universitetuose studijuojantiems studentams.
3. ES turėtų pradėti rengti visuomenės informavimo kampanijas, kuriomis būtų siekiama pabrėžti kvalifikuotų žaliojo sektoriaus darbuotojų vertę ir parodyti, kad tai yra ateities darbo vietos. Jos galėtų būti skirtos ypač jaunimui, siekiant parodyti, kad fizinis darbas gali būti toks pat patrauklus kaip ir darbas biure.

Pagrindimas

Kokybiškas švietimas yra bet kokių reikšmingų pokyčių pagrindas. Siūlome tris priemones, kurių kiekviena atitinka skirtingus su švietimu susijusius poreikius: trūksta bendrų žinių apie energijos vartojimo efektyvumą, jaunimas nedalyvauja profesiniame mokyme, kurio reikia efektyvaus energijos vartojimo iniciatyvoms remti, ir nekeičia požiūrio į profesijas, kurių reikia energetikos pertvarkai remti, kad jos taptų patrauklesnės.

Pirma, grupė sutinka, kad apskritai reikia daugiau žinių apie energijos vartojimo efektyvumą. Žinios sumažina kliūtis, trukdančias pasirinkti su energijos vartojimo efektyvumu susijusius sprendimus individualiu ir nacionaliniu lygmenimis. Tai galėtų būti mokykloje dėstomas dalykas, privalomas profesinis kursas arba universitetinis kursas. Apskritai rekomenduojame, kad kiekvienas tokio kurso lygis, kuriuo galite jį lankyti, būtų susietas su tam tikra paskata.

Antra, iš praeityje Europos universitetų užsibrėžtų tikslų galima spręsti, kad Europos tikslai valstybės narės skatina daugiau dėmesio skirti tam tikroms švietimo sritims. Nustačius tokius tikslus energijos vartojimo efektyvumo srityje, galiausiai padidės profesinio mokymo veikloje dalyvaujančių asmenų skaičius. Kitaip tariant, nustatydamas tikslus valstybėms narėms, ES verčia jas didinti su energijos vartojimo efektyvumu susijusiose srityse dirbančių žmonių skaičių. Taigi vyriausybės yra tiesiogiai atsakingos už kvalifikuotos darbo jėgos ugdymą.

Galiosiai ši rekomendacija yra svarbi, nes reikia ugdyti pozityvesnį žmonių požiūrį į fizinį darbą ir darbą techninėse srityse. Įgyvendinant kampanijas galėtų būti supažindinama su įvairiomis darbo sritimis, parodant, kad fizinis darbas yra labai svarbus, suteikia gerų ateities perspektyvų ir nebūtinai yra ne toks įdomus kaip darbas biure.

Infrastruktūra – rekomendacijos Nr. 8–10

Rekomendacija Nr. 8. Optimizuoti ir plėtoti tinklo sistemą nuo gamintojo iki galutinio vartotojo taip, kad ji būtų palanki atsinaujinantiems energijos ištekliams

Rekomenduojame EK teikti pirmenybę tinklo optimizavimui:

1. didinti energetinį saugumą ir patikimumą investuojant į atsinaujinančiuosius energijos išteklius, vykdant energijos kaupimo mokslinius tyrimus ir įgyvendinant pažangųjį valdymą;
2. parengti investicijų planą, į kurį būtų įtrauktos valstybėms narėms skirtos gairės dėl tinklo tobulinimo vietos ir tarpvalstybinių lygmenimis;
3. plėtoti tinklą atsižvelgiant į centralizavimo ir decentralizavimo galimybes ir pranašumus.

Efektoriausias energijos vartojimo galimybė turėtų būti įgyvendinama kiekvienu konkrečiu atveju;

- įgyvendinti mechanizmus, pagal kuriuos būtų stebima, ar tinkamai naudojamas finansavimas, ir užtikrinamas ES taisyklių vykdymas, kad galutinis naudotojas galėtų visapusiškai pasinaudoti investicijų teikiama nauda, o įmonės galėtų jų laikytis;
- skatinti valstybes nares padėti piliečiams naudoti pažangiuosius skaitiklius ir efektyviai energiją vartojančius išteklius, taip pat įgyvendinti tiekėjams ir vartotojams skirtas finansines paskatas taikyti efektyvaus energijos vartojimo praktiką; apsvarstyti galimybę sukurti sistemą, pagal kurią piliečiai galėtų kaupti ir gaminti energiją.

Pagrindimas

Ši rekomendacija yra svarbi, nes optimizavus tinklą taip, kad būtų galima naudoti atsinaujinančiuosius energijos išteklius, suteikiama daug naudos tiek gamintojams, tiek galutiniams naudotojams. Optimizavus tinklo sistemas didinamas energijos vartojimo efektyvumas ir skatinama naudoti atsinaujinančiuosius energijos išteklius. Šiuo požiūriu užtikrinamas efektyvus energijos perdavimas, kaupimas ir naudojimas. Be to, tinklo plėtra skatinamos stabilios energijos kainos ir išmaniųjų prietaisų naudojimas ir sudaromos palankesnės sąlygos sklandesniam energijos tiekimui.

Vartotojai ir tiekėjai gauna naudos iš tinklo optimizavimo ir plėtos, taikant išmaniąsias valdymo sistemas. Vartotojai gali gauti vertingos informacijos apie energijos suvartojimą, tiekėjai gali geriau stebėti paklausą ir gamybos efektyvumą, o kaupimo sistemos gali papildyti modernizavimo procesą.

Tinklo optimizavimu, kuriuo skatinamas energijos vartojimo efektyvumas ir mažinami energijos nuostoliai, ne tik sumažinamos sąnaudos, bet ir skatinamas aplinkos tvarumas. Vartotojų įgalėjimas ir jų integravimas į energetikos sistemą padeda užtikrinti vienodas sąlygas ir mažinti korporacijų įtaką. Norint užtikrinti plataus masto įgyvendinimą ir piliečių dalyvavimą, būtina keisti požiūrį į energijos vartojimo efektyvumą.

Be to, tinklų modernizavimas dera su ES tikslais mažinti išmetamųjų teršalų kiekį, kovoti su klimato kaita ir pereiti prie dekarbonizuoto energetikos sektoriaus. Įgyvendindami šį požiūrį gaminsime daugiau energijos, būsime efektyvesni Europoje ir mažiau priklausomi nuo užsienio šaltinių. Galiausiai šis naujas sektorius suteiks naujų darbo galimybių ir pagerins ES, kaip pasaulinio masto veikėjos teisingesnėje energetikos sistemoje, padėtį.

Rekomendacija Nr. 9. Teikiant informaciją ir finansinę paramą padėti ES piliečiams kurti į energijos vartojimo efektyvumą orientuotas energetikos bendrijas

Rekomenduojame:

- skatinti informavimą apie energijos vartojimo efektyvumą ir dabartinių energetikos bendrijų matomumą. Kalbant konkrečiai, galėtume užtikrinti, kad informacija apie energetikos bendrijas būtų suprantama ir prieinama visiems ES piliečiams, arba galėtume dalytis gerąja patirtimi, susijusia su energetikos bendrijomis ES;
- ekonomiškai įvertinti energijos taupymo rodiklius, pasiektus kuriant efektyviai energiją vartojančias energetikos bendrijas. Tiksliau sakant, galėtume sukurti mechanizmus, kurių šiuo metu nėra, arba energijos vartojimo efektyvumo sertifikatų sistemą;
- padėti vietos valdžios institucijoms finansiškai remti efektyviai energiją vartojančių bendrijų iniciatyvų plėtojimą. Kalbant konkrečiau, jos galėtų naudoti lėšas, kurios gaunamos tiesiogiai iš ES (pvz., FEDER fondo).
- Šioms bendrijoms pradėjus veikti, pirmenybė būtų teikiama tam, kad energijos vartojimo efektyvumas taptų pagrindiniu bendrijos principu. Kalbant konkrečiai, galėtume izoliuoti pastatus, diegti naujas technologijas ir plėtoti bendrijų šildymo ir vėsinimo sistemas.

Pagrindimas

Ši rekomendacija svarbi, nes energetikos bendrija grindžiama piliečių ar vietos lygmens iniciatyvomis. Vis dėlto tikslios informacijos apie energetikos bendrijų veikimą ir finansavimą trūkumas gali atgrasyti kai kuriuos piliečius nuo tokių bendrijų steigimo. Be to, esamos energetikos bendrijos de facto nėra veiksmingos, o ES valstybių narių geografinė ir finansinė padėtis kartais labai skiriasi. Todėl turime užtikrinti, kad atitinkama informacija būtų prieinama visiems, ir stiprinti valstybių narių bendradarbiavimą, kad galiausiai galėtume kurti efektyviai energiją vartojančias bendrijas.

Vienas iš efektyviai energiją vartojančios energetikos bendrijos principų – vengti energijos švaistymo. Tai, kad energetikos bendrijos sistemose nėra energijos skirstytojų, šiandien trukdo pasiekti, kad energija visai nebūtų švaistoma. Turime užtikrinti, kad prie energetikos bendrijų būtų skatinami jungtis privatūs subjektai. Pavyzdžiui, Europos Komisija galėtų skatinti valstybes nares išduoti energijos vartojimo efektyvumo sertifikatus privačioms įmonėms, jei jos bendradarbiauja su energetikos bendrijomis. Taip pat turime sutelkti dėmesį į teigiamą ekonominį energijos nevertojimo poveikį. Taip pat manome, kad reikia teisingai įkainoti bendrijų pagaminamos energijos perteklių.

Mūsų nuomone, vietos valdžios institucijos yra tinkamiausi subjektai investuoti dalį ES lėšų, kurias jos

gauna energetikos bendrijoms remti, nes manome, kad piliečiai labiau pasitikės savo vietos valdžios institucijomis nei nacionaline vyriausybe. Vis dėlto vietos valdžios institucijos turėtų nepamiršti, kad energetikos bendrijos turi išlikti finansiškai prieinamos visiems, ir paskirstyti lėšas piliečiams pagal jų pajamas. Be to, vietos valdžios institucijų valdomos lėšos galėtų padėti piliečiams pasinaudoti ekspertinėmis žiniomis, kad jie padidintų energijos vartojimo efektyvumą savo bendrijose, užuot investavę savo ar bendrijos santaupas. Be to, taip pat turėtume tiesiogiai suteikti įgaliojimus į energetikos bendrijas susibūrusiems piliečiams gauti tiesioginę prieigą prie šių ES lėšų ir jas valdyti.

Galiausiai, kai bus galima įvykdyti šias tris pirmiau nurodytas sąlygas, turėtume užtikrinti, kad energetikos bendrijos savo plėtrą grįstų principu „svarbiausia – energijos vartojimo efektyvumas“, įrengdamos pastatų izoliacijos priemones ir kurdamos šildymo ir vėsinimo sistemas, kurios galėtų padėti sumažinti iššvaistomos energijos kiekį.

Rekomendacija Nr. 10. Kurti efektyviai energiją vartojančias bendrijas, taip skatinant atsakingą vartojimą ir didesnio masto vietinę energijos gamybą

Rekomenduojame skatinti energetikos bendrijas visose valstybėse narėse.

Europos Sąjunga ir valstybės narės turėtų bendradarbiauti teikdamos finansavimą ir ekspertines žinias energetikos bendrijoms remti. Šį pokytį galėtų paskatinti vietos valdžios institucijos.

Vienas iš pagrindinių energetikos bendrijų skatinimo aspektų – 2030 m. Europos energijos vartojimo efektyvumo direktyvoje nustatyti aiškūs tikslai. Privaloma energijos gamybos energetikos bendrijose stebėseną gali suteikti vertingų duomenų, reikalingų siekiant stebėti pažangą ir nustatyti tobulintinas sritis, naujus teisės aktus ir politikos tikslus. Labai svarbu įvairinti energijos išteklius visose valstybėse narėse, atsižvelgiant į jų ypatumus ir išteklius. Suvartojamos energijos kiekį rekomenduojame mažinti naudojant išmaniąsias technologijas (pvz., šviesos diodų lemputes, efektyvias šildymo sistemas).

ES taip pat turėtų sutelkti dėmesį į:

- sisteminius pokyčius, suteikiančius žmonėms galimybę taikyti principą „svarbiausia – energijos vartojimo efektyvumas“;
- vietos ir atsinaujinančiųjų išteklių energijos skatinimą;
- informuotumo didinimo, švietimo nuo ankstyvo amžiaus ir piliečių dalyvavimo skatinimą.

Pagrindimas

Ši rekomendacija svarbi siekiant apsaugoti mūsų aplinką ir išsaugoti mūsų planetą ne tik sau, bet ir būsimoms kartoms. Pasikliaudami vietos energetikos bendrijomis padidinsime energetinį saugumą ir

energetinę nepriklausomybę Europoje ir paskatinsime kitokią gamybos ir vartojimo paradigmą.

Šia rekomendacija galima užtikrinti, kad visi Europos gyventojai turėtų priemonių kovoti su energijos nepriteklumi, padedant energetikos bendrijoms. Ši rekomendacija galėtų būti ne tik efektyvus energijos vartojimo sprendimas, bet ir būdas užtikrinti klestintį gyvenimą vietos bendruomenėse, skatinti visų jų narių dalyvavimą socialiniame gyvenime ir demokratiją.

Pastatai – rekomendacija Nr. 11

Rekomendacija Nr. 11. Dar platesniu mastu diegti energijos vartojimo efektyvumo priemones pastatuose

Rekomenduojame ES padėti valstybėms narėms užtikrinti, kad gerokai daugiau pastatų būtų renovuojama energijos vartojimo efektyvumui didinti. Daugiausia dėmesio turėtų būti skiriama gyvenamiesiems pastatams.

Valstybės narės turėtų būti remiamos, kad būtų sudarytos palankesnės sąlygos renovuoti gyvenamuosius pastatus, kuriuose gyvena mažas pajamas gaunantys asmenys. Nacionalinio lygmens konkursai galėtų padėti rasti gerų sprendimų, kuriuos galėtų perimti ir kiti (pavyzdiniai projektai). ES valstybių narių turėtų būti paprašyta siūlyti mokesčių lengvatas savininkams, kurių pastatuose daugiausia gyvena nuomininkai, gaunantys atitinkamos ribos nesiekiančias pajamas. Tai būtų gera paskata renovuoti namus. Turi būti užtikrinta, kad renovacija būtų naudinga ir nuomininkams, ir nuomotojams. Visų pirma reikia vengti nuomininkų išskeldinimo siekiant nustatyti didesnę nuomos mokesť. Kiekvienam ES piliečiui (nuomininkui ar savininkui) turėtų būti suteikta galimybė nemokamai gauti patarimų dėl konkrečios energetinės savo būsto būklės (vieno langelio principu veikianti agentūra). Rekomendacijoje taip pat nurodomos galimybės teikti paramą ir subsidijas energetinei būklei pagerinti.

Pagrindimas

Ši rekomendacija yra svarbi, nes:

- jau priimta daug ES direktyvų, taikomų viešiesiems pastatams (Energijos vartojimo efektyvumo direktyva), negyvenamiesiems pastatams (neseniai priimta Pastatų energinio naudingumo direktyva) ir visų rūšių naujiems pastatams (Pastatų energinio naudingumo direktyva). Taigi daugiausia dėmesio skiriama gyvenamiesiems pastatams;
- ES direktyvos gali būti veiksmingos tik tuo atveju, jei jos bus įgyvendinamos nacionaliniu ir vietos lygmenimis, kuriais pasiekiami individualių namų savininkai;
- daugelyje ES valstybių narių mažas pajamas gaunantys asmenys dažnai gyvena namuose, kuriuose energijos standartai ypač žemi, struktūrinės sąlygos prastos, o energijos kainos labai aukštos.

Transportas – rekomendacija Nr. 12

Rekomendacija Nr. 12. Didinti viešojo transporto patrauklumą keleiviams

Rekomenduojame Europos Komisijai reguliariai atlikti tyrimus, kad visose valstybėse narėse būtų padidintas miesto ir priemiesčių keleivinio transporto sistemų energijos vartojimo efektyvumas.

Tokie tyrimai turėtų apimti išsamų viešojo transporto sistemų elektrifikavimo ir patrauklumo aprašą ir vertinimą. Šis požiūris suteikia galimybę nustatyti esamų sistemų spragas ir trūkumus ir išskirti pavyzdinę praktiką, kurią valstybės narės galėtų taikyti.

Remdamasi tyrimo rezultatais, Europos Komisija galėtų nustatyti įvairias subsidijas valstybėms narėms, kad prireikus jos galėtų investuoti į savo transporto sistemų patrauklumo didinimą ir elektrifikavimą. Tyrimu turėtų būti remiamasi kaip dabartinės padėties lyginamąja analize ir jis padės Europos Komisijai nustatyti tikslus visai Europai. Vykdamas nuolatinę stebėseną sudaromos palankesnės sąlygos nuolat gerinti sistemos veikimą ir didinti energijos vartojimo efektyvumą.

Pagrindimas

Šia rekomendacija siekiama pagerinti gyvenimo kokybę optimizuojant viešąjį transportą, kuris yra labai svarbus kasdienei veiklai ir efektyviau vartoja energiją nei individualūs automobiliai. Atlikę šį tyrimą tikimės praktinių rezultatų, palengvinsiančių energijos vartojimo efektyvumo principų įgyvendinimą. Nors viešasis transportas yra veiksmingesnis nei individualūs automobiliai, iš to, kad jis nėra pakankamu mastu naudojamas, matyti, kad yra kliūčių, kurias reikia pašalinti. Europos Komisija turi iširti tokio nepakankamo naudojimo priežastis.

Užtikrindami, kad viešasis transportas būtų efektyvesnis, patogesnis ir prieinamesnis, galime pagerinti jungčių kokybę ir sumažinti ekonominį bei CO₂ poveikį, taip skatindami daugiau žmonių rinktis viešąjį transportą, o ne privačias transporto priemones. Be to, atsižvelgiant į didelę gyventojų koncentraciją miestų teritorijose, tyrime būtų galima pasiūlyti ateičiai pritaikytus transporto rūšių derinius, kurie padėtų padidinti energijos vartojimo efektyvumą, o tai būtina, atsižvelgiant į klimato kaitą. Šio požiūrio pridėtinė vertė yra ta, kad juo atsižvelgiama į individualų ir kolektyvinį transportą, taip pat į būsimą transporto rūšių raidą. Jis suteikia įžvalgų apie konkrečius įvairiose ES valstybėse narėse pastebėtus atvejus.

Rekomendacija Nr. 13. Visoje Europoje užtikrinti efektyviausiai energiją vartojantį transportą: prekes gabenti ne keliais, žmones vežti ne lėktuvais, o diegti principą „pirmiausia – geležinkelis“

Rekomenduojame skatinti įmones ir gyventojus naudotis traukiniais, kad būtų efektyviau vartojama energija. Šiuo tikslu rekomenduojame:

1. elektrifikuoti traukinių linijas, kad būtų sumažintas išmetamas anglies dioksido kiekis;
2. modernizuoti geležinkelių infrastruktūrą;
3. skaitmenizuoti kelionių planavimą ir bilietų pirkimą, kad keleiviams būtų kuo patogiau;
4. standartizuoti geležinkelių tarp valstybių narių ir integruoti juos į vietos transporto sistemas;
5. pritaikyti tvarkaraščius, kad būtų užtikrintas trumpesnis kelionės laikas;
  - skatinti keliones traukiniu, kad būtų galima konkuruoti su trumpųjų nuotolių oro transportu ir autobusais:
    - trumpesnis kelionės greituoju traukiniu laikas;
    - geresnės sąlygos, pvz., restorano vagonas, belaidis tinklas, miegamieji vagonai ir kt.;
    - visuose traukiniuose leidžiama vežti didesnį bagažą ir dviračius;
6. užpildyti traukinius taikant prieinamas kainas:
  - specialių bilietų pardavimo skatinimo priemonės: bilietai šeimoms, studentams, vyresnio amžiaus žmonėms, neįgaliesiems, mažas pajamas gaunančioms grupėms;
  - užtikrinti, kad krovinių gabenimo kaina būtų įperkama;
7. atidaryti geležinkelio linijas, kurių eksploatavimas nutrauktas, t. y. uždarytas užleistas linijas;
8. sujungti ES pakraščius;
9. kad būtų lengviau įgyvendinti visus šiuos pasiūlymus, rekomenduojame didinti investicijas ir subsidijas:
  - skatinti trumpalaikes privačias investicijas, kartu išlaikant bendrą viešą nuosavybę ir kontrolę;
  - apmokestinti iškastinį kūrą, įskaitant aviacinius degalus.

Pagrindimas

Ši rekomendacija yra svarbi, nes kelionės ir krovinių judėjimas geležinkeliais yra pagrindinės sritys, kuriose galima greitai padidinti energijos vartojimo efektyvumą. Dėl savo ekologijos, ekonomikos ir technologijų ateities turime imtis veiksmų. Todėl rekomenduojame keleivių ir krovinių vežimą padaryti patrauklesnį ir efektyvesnį. Kad tai pasiektume, turime veikti Europos lygmeniu.

4.1.1 Rekomendacijų vertinimas

Paskutinę forumo dieną dalyvių buvo paprašyta pateikti kiekvienos iš 21 rekomendacijos vertinimą. Toliau apžvelgiami šio balsavimo rezultatai, rekomendacijos suskirstytos pagal joms išreikštos paramos lygį.

VIETA	Rekomendacijos numeris	Rekomendacijos pavadinimas	Paramos lygis (vidutiniškai nuo 1 iki 6 balų)	Pritarimo lygis (balsų dalis)
1	8	Optimizuoti ir plėtoti tinklo sistemą nuo gamintojo iki galutinio vartotojo taip, kad ji būtų palanki atsinaujinantiems energijos ištekliams	5,25	96 %
2	3	Didinti energetinę nepriklausomybę ir energijos vartojimo efektyvumą, tampant pasaulinio masto pavyzdžiu	5,18	92 %
3	9	Teikiant informaciją ir finansinę paramą padėti ES piliečiams kurti į energijos vartojimo efektyvumą orientuotas energetikos bendrijas	4,96	91 %
4	11	Dar platesniu mastu diegti energijos vartojimo efektyvumo priemones pastatuose	4,89	90 %
5	4	Pasiekti energijos vartojimo efektyvumo tikslus stiprinant kiekvieno gebėjimą veikti	4,87	87 %
6	12	Didinti viešojo transporto patrauklumą keleiviams	4,83	91 %
7	2	Finansavimu užtikrinti vienodą teisę į energinę būsto renovaciją	4,73	87 %
8	1	Įgalinti vartotojus efektyviai vartoti energiją	4,71	84 %
9	10	Kurti efektyviai energiją vartojančias bendrijas, taip skatinant atsakingą vartojimą ir didesnio masto vietinę energijos gamybą	4,64	84 %
10	13	Visoje Europoje užtikrinti efektyviausiai energiją vartojantį transportą: prekes gabenti ne keliais, žmones vežti ne lėktuvais, o diegti principą „pirmiausia – geležinkelis“	4,55	84 %
11	6	Gerinti kvalifikuotos darbo jėgos padėtį ES energijos vartojimo efektyvumo sektoriuje	4,49	82 %
12	7	Užtikrinti ateitį vykdant ekologinį švietimą	4,48	82 %
13	20	Valdyti ir stebėti ES direktyvų įgyvendinimą	4,19	72 %

4.1.2 Sesijų apžvalga

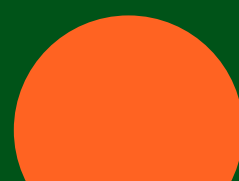
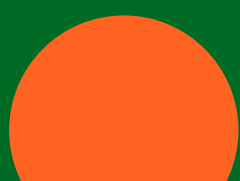
Kiekvienos sesijos darbotvarkę ir santrauką galima rasti [čia](#).

4.1.3 Rangovų konsorciumas

Rangovai bendradarbiavo, kad padėtų Europos Komisijai parengti ir įgyvendinti šį Europos piliečių forumą.

- „Harris Interactive“: piliečių atranka.
- „VO Europe“: komunikacija, pagalba ir visi trijų sesijų organizaciniai aspektai.
- Komunikacijos grupė – „Been There Done That“, „WaterBear“ ir „Scope“: komunikacijos strategija, įskaitant įvairaus turinio kūrimą, vertimą raštu ir sklaidą socialiniuose tinkluose ir dokumentinio filmo rengimą.
- Svarstymų grupė – „ifok“ ir „Missions Publiques“: svarstymų grupės partneriai sutelkė savo praktinę patirtį, kad padėtų sukurti bendro dalyvavimo grindžiamo proceso koncepciją ir kiekvienos sesijos metodiką, taip pat vedė ir moderavo diskusijas.

KAIP SUSISIEKTI SU ES

Asmeniškai

Visoje Europos Sąjungoje yra šimtai Europe Direct centrų. Artimiausio centro adresą galite rasti internetu (european-union.europa.eu/contact-eu/meet-us_lt).

Telefonu arba raštu

Europe Direct tarnyba atsakys į jūsų klausimus apie Europos Sąjungą. Su šia tarnyba galite susisiekti:

- nemokamu numeriu: 00 800 6 7 8 9 10 11 (kai kurie operatoriai už šiuos skambučius gali imti mokestį),
- šiuo standartiniu numeriu: +32 22999696,
- naudodami šią formą: european-union.europa.eu/contact-eu/write-us_lt.

KAIP RASTI INFORMACIJOS APIE ES

Internetas

Informacijos apie Europos Sąjungą visomis oficialiosiomis ES kalbomis galima rasti svetainėje Europa (european-union.europa.eu).

ES leidiniai

ES leidinius galite peržiūrėti arba užsisakyti adresu op.europa.eu/lt/publications. Jeigu jums reikia daugiau nemokamų leidinių egzempliorių, kreipkitės į Europe Direct arba į vietos dokumentų centrą (european-union.europa.eu/contact-eu/meet-us_lt).

ES teisė ir susiję dokumentai

Norėdami susipažinti su ES teisine informacija, įskaitant visus ES teisės aktus nuo 1951 m. visomis oficialiosiomis kalbomis, apsilankykite svetainėje EUR-Lex (eur-lex.europa.eu).

ES atvirieji duomenys

Portale data.europa.eu suteikiama prieiga prie ES institucijų, įstaigų ir agentūrų atvirųjų duomenų rinkinių. Šiuos duomenis galima nemokamai parsisiųsti ir pakartotinai naudoti tiek komerciniais, tiek nekomerciniais tikslais. Be to, portale suteikiama prieiga prie daugybės Europos šalių duomenų rinkinių.

Europos Sąjungos
leidinių biuras